

15/02/2016

Datació del canvi cultural de la inhumació a la cremació dels difunts a l'edat del Bronze

En el segon mil·lenni aC es va difondre per Europa, des dels Carpats i la vall del Danubi fins al nord-est de la península Ibèrica, el costum de cremar els difunts i dipositar les seves restes i els de la pira en urnes funeràries de ceràmica. Aquest estudi ha analitzat restes arqueològiques funeràries a Suïssa i Catalunya per datar de manera probabilística l'expansió d'aquesta pràctica. Els resultats mostren que es va introduir a Suïssa entre els segles XVII i XVI aC, i uns 600 anys més tard a Catalunya, però que no va desplaçar totalment la més antiga pràctica d'enterrar els difunts.

Urna amb restes incinerades procedent de la necròpolis de Pi de la Lliura (Girona, Catalunya). Subirà, M. E. 2005. *Estudi antropològic de les restes procedents de la campanya d'excavació 2003 de Pi de la Lliura (Vidreres)*. Informe per al Museu d'Arqueologia de Catalunya, Girona (inèdit).

Autor: Eulàlia Subirà (UAB).

A partir dels treballs de Pere Bosh Gimpera, pare de l'arqueologia catalana, al començament del segle passat, un dels temes claus del debat protohistòric al nord-est peninsular ha estat l'estudi de l'anomenada "cultura dels Camps d'Urnes", caracteritzada per la difusió a nivell europeu del costum de cremar els difunts i dipositar les seves restes òssies, els carbons de la pira i les cendres en un urna funerària de ceràmica. Aquesta tradició es va difondre de forma bastant ràpida al llarg de les últimes fases de l'edat del Bronze en un ampli territori, abastant des dels Carpats i la vall del Danubi fins al nord-est de la península Ibèrica. Aquest procés va comportar que una part dels membres de les comunitats locals, que es caracteritzaven per la pràctica d'inhumar seus morts i enterrar-los en fosses molt sovint cobertes amb un túmul de pedres i terra, va començar a adoptar el nou ritual funerari.

L'estudi realitzat, publicat a *World Archaeology*, es proposa fer llum sobre aquest procés de transició de la inhumació a la cremació utilitzant una metodologia innovadora basada en l'anàlisi estadística de les tombes d'incineració i les d'inhumació entre 1800 aC i 800 aC en els territoris corresponents a les actuals Catalunya i Suïssa. En particular, s'han utilitzat els contextos arqueològics datats pel radiocarboni (^{14}C). Avui dia, la datació per radiocarboni s'ha convertit en una eina imprescindible per datar els materials orgànics amb l'objectiu d'aclarir la ubicació temporal de les restes arqueològiques i per tant, investigar els processos materials i les activitats tant humanes com naturals que han generat el dipòsit arqueològic.

Figura 1: A l'esquerra, tomba d'inhumació de l'antiga edat del Bronze a la necròpolis de Spiez-Einigen (Berna, Suïssa). A la dreta, fossa simple amb incineració, necròpolis de Pi de la Lliura (Girona, Catalunya).

14

S'han analitzat 40 datacions ^{14}C associades a 13 contextos funeraris ubicats a Suïssa (19 mostres procedeixen de tombes d'incineració, 20 de tombes d'inhumació i una d'una tomba amb els dos ritus) i 47 datacions ^{14}C procedents de 25 jaciments arqueològics trobats a Catalunya (17 mostres estan associades a 7 tombes d'incineració, mentre que 30 mostres procedeixen de tombes d'inhumació).

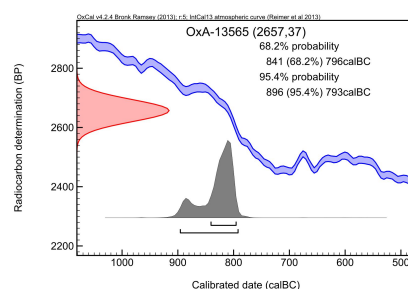

Figura 2: Datació radiocarbònica d'una mostra de carbó procedent de la necròpolis de Pedrós (Lleida, Catalunya).

Gràcies a l'anàlisi bayesiana d'aquest important conjunt de dades i després d'haver esbrinat la fiabilitat de les mostres utilitzades, s'ha pogut modelitzar de forma probabilística aquest fenomen històric. Els resultats assolits indiquen que la introducció de la incineració en el segon mil·lenni aC va tenir lloc abans a la zona de Suïssa, entre 1639 i 1535 aC, per una probabilitat 2σ i 1614-1560 aC utilitzant la probabilitat d' 1σ . Amb un retard d'uns 600 anys, el nou ritual funerari va ser adoptat també per les comunitats instal·lades al territori català, on la transició de la

inhumació a la incineració s'ha pogut datar entre 1052 i 932 aC pel 2σ i entre 1019 i 958 aC segons l' 1σ . Cal subratllar que en cap de les dues àrees l'adopció del nou ritual funerari va implicar l'abandonament de la inhumació, sinó una reducció del seu nombre.

El treball s'ha realitzat en el Laboratori d'Arqueologia Quantitativa (LAQU) del Departament de Prehistòria de la UAB gràcies a fons del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya i del Ministerio de Ciencia e Innovación amb el projecte HAR2012-31036.

Giacomo Capuzzo

Departament de Prehistòria
giacomocapuzzo@gmail.com

Referències

[View low-bandwidth version](#)